

9 Νοεμβρίου 2018

Ο κρυμμένος ναός της Παναγίας μέσα στον ιερό βράχο της Ακρόπολης

[/ Γενικά Θέματα](#)

Η Ακρόπολη δεν είναι μόνον ένας από τους πιο γνωστούς αρχαιολογικούς χώρους του κόσμου. Είναι κι ένας τόπος που ξέρει να φυλάει καλά κρυμμένα τα μυστικά του.

Εδώ και πολλές δεκαετίες οι περαστικοί από τη γειτονιά της Ακρόπολης αναρωτιόνταν τι είναι αυτή η σπηλιά στη νότια πλαγιά του Ιερού Βράχου. Το εργοτάξιο των τελευταίων χρόνων δήλωνε ότι εκεί εκτελείται ένα ακόμη αναστηλωτικό πρόγραμμα. Ο χώρος αποκαταστάθηκε και οι περιπατητές της Διονυσίου Αρεοπαγίτου θέλουν να μάθουν περισσότερα για αυτό το μνημείο που τραβάει το βλέμμα τους όπως κοιτούν πάνω από το Θέατρο του Διονύσου.

Οι ενημερωτικές πινακίδες αφηγούνται την ιστορία αυτού του ιδιαίτερου μνημείου, που κοσμούσε για περισσότερους από 23 αιώνες τον βράχο της Ακρόπολης. Οι περισσότεροι εκπλήσσονται όταν μαθαίνουν τη διπλή ιστορία του.

Το χορηγικό μνημείο του Θρασύλλου υψώνεται επιβλητικό πάνω από την πολυσύχναστη Διονυσίου Αρεοπαγίτου και την οδό Μακρυγιάννη, σε καθηλώνει από την αίθουσα του Παρθενώνα στο Μουσείο της Ακρόπολης, μοιάζει τεράστιο σαν το κοιτάς από το Θέατρο του Διονύσου.

Δημιουργήθηκε περί το 320 π.Χ. από τον Θράσυλλο, αγωνοθέτη των Μεγάλων Διονυσίων και έφερε μορφή ναΐσκου στο πρότυπο των χορηγικών μνημείων. Το μνημείο κατέρρευσε ύστερα από κανονιοβολισμό το 1827, κατά τη διάρκεια της πολιορκίας της Ακρόπολης από τους Τούρκους. Τα σιδερένια κάγκελα σήμερα δηλώνουν με τον τρόπο τους, ότι κάτι πολύτιμο κρύβει στο εσωτερικό του.

Η μορφή του Θρασυλλείου στα μέσα, περίπου, του 18ου αι., από τους Βρετανούς καλλιτέχνες James Stuart και Nicolas Revett

Οι παλαιότεροι γνωρίζουν την Παναγία τη Σπηλιώτισσα που διαμορφώθηκε στην οθωμανική κυριαρχία. Το αρχαίο και χριστιανικό μνημείο συνυπάρχουν μπροστά και πίσω από το σπήλαιο.

Ο βόρειος τοίχος της Παναγίας Σπηλιώτισσας μετά την αποκατάσταση του τοξωτού ανοίγματός του και την συντήρηση του τοιχογραφικού διακόσμου του (φωτ. Κ. Μπολέτης)

«Ο τοιχογραφικός διάκοσμος της Παναγίας της Σπηλιώτισσας περιλαμβάνει τα καλύτερα σωζόμενα δείγματα μεταβυζαντινής αγιογραφίας στην περιοχή της Ακρόπολεως και των κλιτύων της», μας λέει ο Δρ Κωνσταντίνος Μπολέτης Αρχιτέκτων-Αναστηλωτής της Εφορείας Αρχαιοτήτων της πόλης των Αθηνών.

«Μετά από πολυετή έρευνα και προσπάθεια αναστήλωσης από την Επιτροπή Νότιας Κλιτύος Ακρόπολεως και την Εφορεία Αρχαιοτήτων Αθηνών, το χορηγικό μνημείο του Θρασύλλου συνομιλεί και πάλι με τον βράχο επάνω στο αρχαίο Θέατρο του Διονύσου, διαφωτίζοντάς μας για την καλλιτεχνική και αισθητική αξία της Νότιας Κλιτύος Ακρόπολεως».

«Η όψη του, σχεδόν αντίγραφο της δυτικής όψης της νότιας πτέρυγας των Προπυλαίων της Ακρόπολης, είχε μορφή δίθυρου πυλώνα με παραστάδες, κεντρικό πεσό, θυρώματα, επιστύλιο με συνεχή σειρά σταγόνων, ζωφόρο και γείσο. Η ζωφόρος έφερε διακόσμηση με δέκα στεφάνια ελιάς, ανά πέντε ένθεν και ένθεν ενός κεντρικού από κισσό, ενώ επάνω από το γείσο εδράζονταν βάθρα για χορηγικούς τρίποδες» συνεχίζει ο κ. Μπολέτης.

Μετά την εγκατάσταση στο σπήλαιο μικρής εκκλησίας, το χορηγικό μνημείο διατηρείτο σχεδόν ακέραιο μέχρι το 1827, με ορισμένες μορφικές αλλοιώσεις, όπως το φράξιμο των δύο ανοιγμάτων του με τοίχους. Και ήταν πάντα αγαπητό θέμα στην ιστορική εικονογραφία των μνημείων των Αθηνών του 18ου και των αρχών του 19ου αιώνα.

Το Θρασύλλειο το 2002, στην κατάσταση διατήρησής του πριν την έναρξη του αναστηλωτικού προγράμματος

Σε κεντρική θέση επάνω από το μνημείο, διακρίνεται στα περισσότερα έργα της ιστορικής εικονογραφίας ένα μαρμάρινο άγαλμα του Διονύσου, που είχε τοποθετηθεί, σύμφωνα με τις επικρατέστερες επιστημονικές απόψεις, στους ρωμαϊκούς χρόνους. Το άγαλμα αυτό, μας εξηγεί ο κ. Μπολέτης, αποσπάστηκε το 1802 για λογαριασμό του Λόρδου Έλγιν και εκτίθεται σήμερα στο Βρετανικό Μουσείο. Όσον αφορά στο χριστιανικό ναύδριο πίσω από την πρόσοψη του αρχαίου μνημείου, στοιχεία συνηγορούν υπέρ της χρονολόγησης των σωζόμενων καταλοίπων του κατά την περίοδο της Οθωμανικής Κυριαρχίας. Διαθέτει τριμερή εσωτερική διάρθρωση, η οποία ακολουθεί τη μορφή που είχε δοθεί στο σπήλαιο από τους αρχαίους χρόνους.

Ο Ιεράρχης που κοσμεί την εσωτερική παρειά του νότιου τοίχου της Παναγίας Σπηλιώτισσας μετά την συντήρησή του από το τμήμα Συντήρησης της Εφορείας Αρχαιοτήτων Αθηνών. Ο νότιος τοίχος, όπως και ο βόρειος, στερεώθηκε και, σε μεγάλη έκταση, αρμολογήθηκε εκ νέου από τους μαρμαροτεχνίτες του τμήματος Αρχαιολογικών Έργων και Μελετών της Εφορείας Αρχαιοτήτων Αθηνών (φωτ. Κ. Μπολέτης)

Δύο τοίχοι στους οποίους σώζονται σημαντικά τμήματα του τοιχογραφικού τους διακόσμου συμβάλλουν στην υποτυπώδη εσωτερική οργάνωση της εκκλησίας.

Στην εκκλησία αυτή προσέρχονταν επί Τουρκοκρατίας οι Αθηναίες μητέρες, όπως μας εξηγεί ο κ. Μπολέτης, για να προσευχηθούν υπέρ υγείας των άρρωστων παιδιών τους. Κατά μία άλλη παράδοση, στην περιοχή του σπηλαίου ελάμβανε χώρα το σκληρό έθιμο της διαπόμπευσης των μοιχαλίδων.

Η αναστήλωση του μνημείου

Το πρόγραμμα αναστήλωσης του χορηγικού μνημείου και αποκατάστασης των τοίχων της Παναγίας της Σπηλιώτισσας, στο εσωτερικό του σπηλαίου, ολοκληρώθηκε στις αρχές του 2017. Παράλληλα, απομακρύνθηκε το σύνολο του εργοταξιακού εξοπλισμού που καταλάμβανε περιοχές του μνημείου. Αφού διαλύθηκαν και κατήλθαν όλα τα στοιχεία της εργοταξιακής εγκατάστασης, έγινε συστηματικός καθαρισμός στο βραχώδες τμήμα του Επιθεάτρου (σε επιφάνεια 200 περίπου τετρ. μέτρων) για την αποκατάσταση του χώρου μετά το αναστηλωτικό πρόγραμμα. Το Θρασύλλειο είναι κτήριο ορατό από πολύ μεγάλες αποστάσεις και προσφέρει πλέον σαφή αντίληψη ενός μεγάλου χορηγικού μνημείου σε μία

μεταβατική περίοδο του αρχαίου θεάτρου, λέει στο newsbeast.gr ο κ. Μπολέτης.

Εκτενής έρευνα για τα αρχιτεκτονικά, δομικά και μορφολογικά ζητήματα του χορηγικού μνημείου του Θρασύλλου, που εκπονήθηκε κατά το 2002-3, αποτέλεσε την βάση αναλυτικών σχεδίων για την γραφική αποκατάστασή του και την σύνταξη της σχετικής μελέτης αναστήλωσης, μας λέει η κ. Δρ Ελένη Μπάνου, Διευθύντρια της Εφορείας της Πόλης των Αθηνών.

Το έργο της αναστήλωσης έχει χρονική αφετηρία το Γ Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης, στο οποίο είχαν ενταχθεί επιμέρους διακριτά τμήματα του μνημείου, όπως η κρηπίδα και τα χαμηλότερα δομικά μέρη του. Το έργο επανεκκίνησε τον Ιούνιο του 2011 με χρηματοδότησή από την Τέως Νομαρχία Αθηνών, μέσω προγραμματικής σύμβασης με το Υπουργείο Πολιτισμού.

Το χορηγικό μνημείο του Θρασύλλου μετά την ολοκλήρωση της αναστήλωσής του τον Ιανουάριο του 2017 (φωτ. Κ. Μπολέτης)

Μετά την κατάργηση του Ταμείου Διαχείρισης Πιστώσεων για την Εκτέλεση Αρχαιολογικών Έργων, που διαχειριζόταν τα κονδύλια του έργου έως το 2013, η χρηματοδότηση διεκόπη. Τον Ιούλιο του 2014, το έργο εντάχθηκε στο Πρόγραμμα

Δημοσίων Επενδύσεων.

Η Επιστημονική Επιτροπή Μνημείων Νότιας Κλιτύος Ακροπόλεως υπήρξε το υπεύθυνο όργανο για την εκτέλεση του προγράμματος αναστήλωσης του Θρασυλλείου έως την κατάργησή της, στο τέλος του 2015. Το μνημείο του Θρασύλλου ενταγμένο στο Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων μαζί με τα υπόλοιπα προγράμματα του Διονυσιακού Θεάτρου, συνεχίστηκε και ολοκληρώθηκε στις αρχές του 2017 από την Εφορεία Αρχαιοτήτων Αθηνών (σήμερα Εφορεία Πόλεως Αθηνών) δια των αρμοδίων τμημάτων της. Ένας νέος λίθος της ζωφόρου με τέσσερα εμβληματικά στεφάνια, κατασκευάστηκε με την ευγενική χορηγία του Ιδρύματος Ιωάννη Φ. Κωστόπουλου.

Πηγή: newsbeast.gr